Tortop, H., S., Koçak, V., Acar, M., Oruç, E., Canöz, H., Kapusuz, B., Çoşkun, E. (2014). Zihin engelliler öğretmenliği bölümü öğretmen adaylarının bölümü tercih motivasyonları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15(Özel Sayı)*, 275-285.

Geliş Tarihi: 10/01/2014 Kabul Tarihi: 16/12/2014

ZİHİN ENGELLİLER ÖĞRETMENLİĞİ BÖLÜMÜ ÖĞRETMEN ADAYLARININ BÖLÜMÜ TERCİH MOTİVASYONLARI*

Hasan Said TORTOP**
Volkan KOÇAK***
Muradiye ACAR***
Esra ORUÇ***
Hürü CANÖZ***
Bahar KAPUSUZ***
Emrah ÇOŞKUN***

ÖZ

Bu araştırma, öğretmen adaylarının zihin engelliler öğretmenliği bölümünü tercih motivasyonlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Görüşme formu kullanılarak verilerin toplandığı araştırma, bir tarama araştırmasıdır. Araştırmanın çalışma grubunu Bülent Ecevit Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Zihin Engelliler Öğretmenliği Bölümünde 2012-2013 öğretim yılı bahar döneminde öğrenim gören 120 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Yapılan araştırma sonucunda, zihin engelliler öğretmenliğini öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun iş imkânlarının iyi olmasından dolayı tercih ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının çoğu bu alanda lisansüstü eğitim yapmayı istememekte, başka bir alana geçmeyi düşünmemektedirler. Öğretmen adaylarının çoğunluğu devlet sektöründe çalışmak istediğini belirtmiştir.

Anahtar sözcükler: motivasyon, zihin engelliler öğretmenliği, öğretmen adayı

PROGRAMME PREFERENCE MOTIVATIONS OF PRESERVICE TEACHERS FOR MENTALLY DISABLED STUDENTS

ABSTRACT

This study was conducted to determine the programme preference motivations of preservice teachers of mentally disabled students. This study was a survey study, data was obtained from interview form. The sample of the study is 120 preservice teacher who enrolled at the department of mentally disabled individual education in 2012-2013 educational term at Bulent Ecevit University, Eregli Faculty of Education. As a result of the study, it was understood that pre-service teachers prefer this department as there are many job opportunities. Most of the preservice teachers stated that they don't want to do masters degree in this field, they don't think of changing their field of study. Besides, they stated that they mostly want to work in the state schools.

Keywords: motivation, mentally disabled education, preservice teacher

* Bu çalışmanın bir bölümü 21.Ulusal Özel Eğitim Kongresi'nde poster bildiri olarak sunulmuştur.

** Doç.Dr. Bülent Ecevit Üniversitesi, Özel Eğitim Hizmetleri Uygulama ve Araştırma Merkezi, e-posta: hasansaid@yahoo.com

*** Lisans Öğrencisi, Bülent Ecevit Üniversitesi, Zihin Engelliler Öğretmenliği Bölümü

1.GİRİŞ

Öğretmenlik mesleği, günümüz en önemli tartışma alanlarından biri olan eğitim konusunun odağında olan bir kavramdır. Bu durum dolayısıyla öğretmen yetiştirmeye odaklanmamızı sağlar. Eğitim fakülteleri öğretmenlerin yetiştirildiği yükseköğretim kurumudur. Öğretmenlik mesleği cumhuriyet tarihi boyunca bazen kutsal bir meslek olarak görülürken, bazen de saygınlığını yitirmiştir. Saygınlık yitirme durumu bilhassa öğretmenlik mesleğine yönelik çalışmaların nitelik değil de nicelik açısından bakıldığı zamanlarda daha fazla artmıştır. Toplumun öğretmenlik mesleğine bakışını etkileyen bu durumlar öğretmen eğitiminde de etkisini göstermiştir (Akyüz, 1999; Özbek, 2007). Öğretmenlik mesleğinin saygınlığının bir göstergesi de yükseköğretimde tercih edilme durumudur. Öğretmenlik mesleğinin tercih edilme nedenlerine yönelik araştırmaların oldukça az olduğu literatürde görülmektedir. Nitelikli bir öğretmen eğitiminin olabilmesi için öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih nedenlerinin neler olduğunun belirlenmesi de oldukça önemlidir (Tataroğlu, Özgen ve Alkan, 2011).

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih nedenlerine ilişkin birçok çalışma yapılmıştır (Çetin, 2012; Özsoy, Özsoy, Özkara ve Memiş, 2010; Özder, Konedralı ve Zeki, 2010; Erdemir, 2010; Gürbüz ve Sülün, 2004; Eskicumalı, 2002; Övet, 2006). Bu çalışmalar sonucunda öğretmen adayları, öğretmenlik mesleğini sevme, idealindeki meslek olma gibi nedenlerin yanında, iş garantisi, aile isteği gibi nedenleri de öne sürmüşlerdir. Bu alanda yapılan çalışmalara bakıldığında, öğretmenlik mesleğinin tercih nedenleri, içsel, dışsal, özgeci ve çıkarcı (Çermik, Doğan ve Şahin, 2010) gibi kategorilerde toplanabilir. Elbette arzu edilen durum öğretmenlik mesleğinin içsel nedenlerle seçilmiş olmasıdır. Bu durum bireylerin öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu tutumlar oluşturmaları ile de paralellik göstermektedir (Üstüner, Demirtaş ve Cömert, 2009).

Özel eğitim öğretmenleri ülkemizde 1980 li yıllarda eğitim fakültelerinde, özel eğitim gereksinimi olan bireylerin eğitiminde görev alacak şekilde eğitilerek, bu alanda uzmanlaşmış personellerdir (Diken, 2010). Özel eğitim, ortalama öğrenci özelliklerinden önemli ölçüde farklılaşan öğrencilere sağlanan, bireysel olarak planlanmış ve bireyin bağımsız yaşama olasılığını en üst düzeye çıkarmayı hedefleyen eğitim hizmetlerinin bütünüdür (Özyürek, 2009). Öğretmen yetiştirme, genel eğitimin her kademesinde olduğu gibi özel eğitim alanında da önemli bir konudur. Özel eğitim alanında çalışacak öğretmen adaylarının, özel eğitim gereksinimli öğrencileri değerlendirme, gereksinime ve performansa dayalı program hazırlama ve etkili öğretim yöntemlerine ilişkin eğitim almış olmalarının yanı sıra, öğretmenlik becerilerine de sahip olmaları gerekmektedir (Özen, 2009). Özel eğitim öğretmenliği, diğer öğretmenlik alanları içerisinde öğretmenlerin tükenmişliği açısından farklılık gösteren branşlar arasındadır (Şahin ve Şahin, 2012). Bu durum alana karşı olumlu tutum içerisinde olunmamasının yanında özel eğitim öğretmenliği branşının tercih edilmesinde azlıkları ortaya çıkarmaktadır. Gelişmiş ülkelerde (ABD gibi) bile nitelikli özel eğitim öğretmenlerinin yetiştirilmesinde zorluklar görülmektedir. Bu yüzden ABD'nin bazı eyaletlerinde özel eğitim öğretmenlerinin standartlarında bazı azaltmalara da gidildiği görülmektedir. Gelişmemiş ya da gelişmekte olan ülkelerde özel eğitim öğretmenlerinin azlığı ise görülen önemli problemler arasındadır (Feng, 2010).

Zihin engelliler bölümünü tercih eden öğretmen adaylarının bölüm tercih motivasyonlarının belirlenmesi bu alanın kalitesinin artırılması çalışmaları açısından

oldukça önemlidir. Bu araştırmanın problemi, zihin engelliler öğretmenliği bölümü öğretmen adaylarının bölümü tercih motivasyonları nelerdir? şeklindedir. Araştırmanın amacı ise, zihin engelliler öğretmenliği öğretmen adaylarının, bölümü seçme motivasyonlarını belirlemektir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Türü

Yapılan araştırma tarama araştırmasıdır. Tarama modeli geçmişte ya da halen var olan bir durumu betimlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2011).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2012-2013 öğretim yılı bahar döneminde Bülent Ecevit Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Zihin Engelliler Öğretmenliği Bölümünde okuyan 120 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Öğretmen adayları her sınıftan 20 öğretmen adayının basit tesadüfi örnekleme metoduna göre seçilmesi ile belirlenmiştir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme soruları, öğretmen adaylarının zihin engelliler öğretmenliğini tercih etme nedenlerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Hazırlanan görüşme formu ilgili uzman görüşleri alınmıştır. Özel eğitim alanında akademik çalışmaları olan uzmanların incelemeleri sonucunda, bazı soruların yerleri değiştirilmiş, bazı sorular çıkarılmış, yeni sorular eklenmiş ve görüşme formuna son şekli verilmiştir. Uygulanan görüşme formunda öğretmen adaylarına 7 adet açık uçlu soru yöneltilmiştir. Araştırma verileri 26 Nisan-15 Mayıs 2013 tarihleri arasında toplanmıştır. Görüşmeler, öğretmen adaylarının, fakültedeki ders saatlerinden önce ve fakültedeki ders sorumlularından izin alınarak, ders saatinin başında uygulanmıştır. Her sınıftan 20 kişiye görüşme formu uygulanmıştır.

2.4. Veri Analizi

Öğretmen adaylarına görüşme formu uygulandıktan sonra, formlarda hiçbir değişiklik yapılmadan verilerin analizi yapılmıştır. Görüşme kodlama anahtarı oluşturulurken, dökümlerin tümü okunmuş ve her bir soruyla ilgili kategoriler oluşturularak veriler sınıflandırılmıştır. Verilerin analizi içerik analizine göre oluşturulmuştur.

3. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde öğretmen adaylarına görüşme formu vasıtasıyla sorulan sorulara verdikleri yanıtların içerik analizi yapılmıştır. Oluşan kodlar tema ve alt temalar haline getirilerek tablolar halinde sunulmuştur. Öğretmen adaylarının görüşleri ile desteklenmiştir.

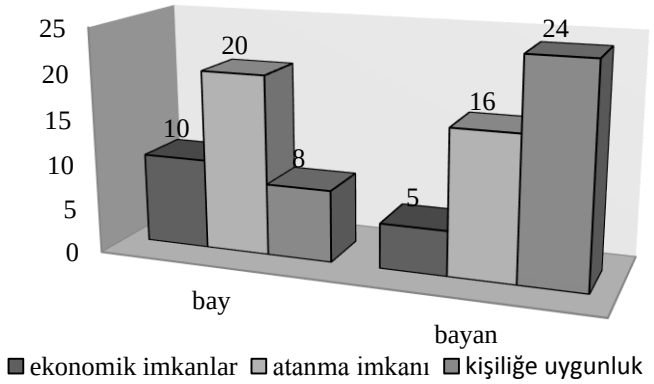
3.1. Kategori 1: Bölümü Tercih Nedenleri

Öğretmen adaylarına; "Bu bölümü tercih etme neden(ler)iniz nelerdir? Neden?" şeklinde soru sorularak alınan yanıtların içerik analizi yapılmıştır.

Tablo 1.
Zihin Engelliler Öğretmen Adaylarının Bölümü Tercih Nedenlerine İlişkin Yanıtlarının İçerik Analizi

Kategori1: Bölümü Tercih Nedenleri	Bay	Byn	17-20 Yaş arası	20-25 Yaş arası	25-+ Yaş ve üzeri	0-750 Gelir düzeyi olan	750-1500 Gelir düzeyi olan	1500-3000 Gelir düzeyi olan	3000-+ Gelir düzeyi olan
Ekonomik imkânlar	10	5	3	12		3	8	3	
Atama imkânı	20	16	11	23	2	2	22	10	2
Kişiliğe uygunluk	7	25	16	15	1	10	15	8	1
Çevre etkisi	1	4	2	3			3	1	1
İş imkânları	11	6	6	11		3	11	2	
Tesadüfen		3		3			1	2	
Meslek lisesi çıkışlı		6	2	4			3	3	
Engelli kardeş		1	1				1		
ÖSS puanı	3	1		4			4		
Kararsız	1			1				1	
Toplam	53	67		120			120		

Tablo 1'de görüldüğü üzere; erkek öğretmen adaylarının çoğu (20 kişi) bölümü tercih etme nedeni olarak "Atama İmkânı" cevabını vermişlerdir. Kız öğretmen adaylarının çoğunun bölümü tercih etme nedeni olarak "Kişiliğe Uygunluk (mesleği sevme)" (24 kişi) cevabını verdiği görülmektedir. Öğretmen adaylarının en yüksek orandaki bölümü tercih nedenleri görülmektedir (Bkz. Şekil 1).

Şekil 1. *Zihin Engelliler Öğretmen Adaylarının Bölümü Tercihleri İle İlgili İlk Üç Motivasyon*

Bununla ilgili olarak öğretmen adaylarına ilişkin alıntılar aşağıda sunulmuştur;

"Kolay atanma mevzusundan dolayı bu bölümü seçtim" (Öğrt.44)."Özel eğitim gerektiren öğrencilerle çalışmayı

yapabileceğimi düşünüyorum. Bu bölümü sevdiğim ve mutlu olduğum için seçtim" (Öğrt.114)."Kişiliğime uygun tek meslektir" (Öğrt.4).

3.2. Kategori 2: Alanda Lisansüstü Eğitim Yapma Durumu

Öğretmen adaylarına; "Bu alanda lisansüstü eğitim yapmayı düşünüyor musunuz? Neden?" şeklinde soru sorularak alınan yanıtların içerik analizi yapılmıştır.

Tablo 2.
Öğretmen Adaylarının Bu Alanda Lisansüstü Eğitim Yapma Durumlarına İlişkin Yanıtların İçerik Analizi

	Bay	**Bayan**
Evet Yanıtını Verenler		
Alanın açık olması	6	6
Maddiyat	1	
Kendini geliştirme	5	16
Öğretmenliği istememe	3	3
Lisansın kolay olduğu		1
Toplam	15	26
Hayır Yanıtını Verenler		
Devlet rahat	2	4
Öğrencilik yorucu	10	4
Mesleği yapmak isteme	3	14
Ortalamam düşük	1	1
Yabancı dilim yok	1	
Başka planlarım var	2	1
Nedensiz	16	9
Zaman yok	1	1
Çocuk sahibi olmak		1
Kararsız	2	6
Toplam	38	39

Tablo 2' de görüldüğü üzere; alanda lisansüstü eğitim yapmak isteyen öğretmen adaylarından; erkek öğretmen adayları (6 kişi) "alanda açık olduğu için", kız öğretmen adayları ise (16 kişi) "kendini geliştirmek için" lisansüstü eğitim yapmak istediklerini belirtmişlerdir. Bazı öğretmen adaylarının verdiği cevaplar şu şekildedir;

"Üniversitemizde bile bir tane hoca var. Bu eksikliği doldurmak için yapmak istiyorum" (Öğrt.32)."Kendimi daha çok geliştirmek ve öğretmen adaylarına iyi bir eğitim sağlamak için yapmak istiyorum"(Öğrt.70).

Yüksek lisans yapmak istemeyen erkek öğretmen adaylarının çoğunluğu (10 kişi) "öğrenciliği artık yorucu buldukları için" yüksek lisans yapmak istemediklerini belirtmişlerdir. Kız öğretmen adaylarının çoğunluğu ise (14 kişi), "Bir an önce mesleğe

başlamak istiyorum" cevabını vermişlerdir. Bazı öğretmen adaylarının verdiği cevaplar şu şekildedir;

> *"Hayır, daha fazla uğraşmak istemiyorum" (Öğrt.86)."Öğrencilerin alan mezunu öğretmene ihtiyacı olduğunu düşünüyorum ve öğretmenlik yapmak istiyorum. Yeterince öğrencilik hayatı yaşadım, artık öğretmen olup enerjimi öğrencilere harcamak istiyorum"(Öğrt.52).*

3.3. Kategori 3: İleride Alan Değişikliğini Düşünme Durumu

Öğretmen adaylarına; "Atandığınızı varsayınız. Size alan değişikliği hakkı veriliyor ve başka bir branşa geçebileceksiniz. Alan değişikliği yapar mısınız? Neden?" şeklinde soru sorularak alınan yanıtların içerik analizi yapılmıştır.

Tablo 3.
Atandıklarında Alan Değişikliği Yapma Durumuna Yönelik Yanıtların İçerik Analizi

	Bay	**Bayan**
Evet Yanıtını Verenler		
Meslekte zorlanma	8	1
Daha iyi maddiyat	2	
İstenilen branş	7	9
Daha faydalı olma	2	
Boş bırakan	1	
Hayır Yanıtını Verenler		
Mesleği sevme	14	22
Başka alanda yetersiz olma	2	6
Kendini yeterli görme	3	13
Diğer branşlara haksızlık		1
Nedensiz	9	11
Kararsızım Yanıtını Verenler	5	4
Toplam	53	67

Tablo 3'te görüldüğü üzere; öğretmen adaylarından alan değişikliğini ileride düşünmeye "Evet" diyenlerden, erkek öğretmen adaylarının çoğunluğu (8 kişi) "Meslekte Zorlanma", kız öğretmen adaylarının çoğunluğu ise (9 kişi), "İstenilen Branş" olduğu takdirde yapmayı düşünmekte olduklarını belirtmişlerdir. Bazı öğretmen adaylarının verdiği cevaplar şu şekildedir:

> *"Olabilir, mesleki zorluk ve mesleğin yoğunluğundan dolayı"(Öğrt.47)."Evet geçerdim. Çünkü hayalim PDR okumaktı" (Öğrt.68).*

İleride alan değişikliğini düşünme durumuna "Hayır" diyenlerden, erkek öğretmen adaylarının çoğunluğu (14 kişi) "Mesleğimi Seviyorum", bayanların çoğu da (22 kişi) "Mesleğimi Seviyorum" demişlerdir. Bazı öğretmen adaylarının verdiği cevaplar şu şekildedir;

"Düşünmüyorum. Bölümümden memnunum" (Öğrt.84)."Düşünmüyorum. Bu alanda 4 yıl eğitim aldım. Bu alanda çalışmak istiyorum." (Öğrt.41).

3.4. Kategori 4: Mezun Olduktan Sonra Özel Sektör ya da Devlet Sektöründe Çalışma Durumu

Öğretmen adaylarına; "Mezun olduktan sonra özel sektörde mi, devlet sektöründe mi çalışmayı düşünüyorsunuz? Neden?" şeklinde soru sorularak alınan yanıtların içerik analizi yapılmıştır.

Tablo 4.
Öğretmen Adaylarının Mezun Olduktan Sonra Çalışmayı Düşündükleri Sektör Hakkındaki Yanıtlarının İçerik Analizi

	Bay	**Bayan**
Özel Sektör Yanıtını Verenler		
Deneyim kazanma	1	2
Maddi imkân	5	3
Boş bırakanlar	1	3
Toplam		
Devlet Sektörü Yanıtını Verenler		
Rahat olduğu için	21	20
İş garantisi	17	21
Özelin etik olmayışı		1
Boş bırakanlar	5	9
Toplam		
Kararsızım Yanıtını Verenler	3	8
Toplam	53	67

Tablo 4'te görüldüğü üzere; öğretmen adaylarından "Özel sektörde çalışmak istiyorum" diyenlerden, erkek öğretmen adaylarının çoğunluğu (5 kişi) "Maddi imkânlardan dolayı", kız öğretmen adaylarının çoğunluğu da (3 kişi) "Maddi imkânlardan dolayı" cevabını vermişlerdir. Bazı öğretmen adaylarının verdiği cevaplar şu şekildedir;

"Özel sektörde, maddi imkânlardan dolayı çalışmak istiyorum" (Öğrt.85)."Özelde maaşı daha yüksek olduğu için"(Öğrt.12).

İleride öğretmen olarak devlet sektöründe çalışmak isterin diyen öğretmen adaylarından, erkek öğretmen adaylarının çoğunluğu (21 kişi) "Rahat olduğu için", kız öğretmen adaylarının çoğunluğu ise (21) "İş garantisi olduğu için" cevabını vermişlerdir. Bazı öğretmen adaylarının verdiği cevaplar şu şekildedir;

*"Devlet sektörü çünkü rahattır" (Öğrt.101)."Devlet sektörü daha güvenilir" (Öğrt.*67).

3.5. Kategori 5: Üniversite Giriş Sınavında Bölümün Tercih Sırası

Öğretmen adaylarına; "Üniversiteye giriş sınavında zihin engelliler öğretmenliği kaçıncı tercihinizdi? Bunun üstünde hangi bölüm ya da bölümlerin tercihi vardı?" şeklinde soru sorularak alınan yanıtların içerik analizi yapılmıştır.

Tablo 5.
Öğretmen Adaylarının Üniversite Giriş Sınavında Bölümün Tercih Sırası Hakkında Verdikleri Yanıtların İçerik Analizi

	Bay	**Bayan**
Tercih Sırası 0-10 Olan		
Sınıf	3	1
PDR	7	3
Hukuk	4	
İşitme engelliler	2	2
Türkçe	3	
Tercih Sırası 10-20 Olan		
Fizyoterapi		1
Okul öncesi		6
Boş bırakan	14	25
Tercih Listesinin Hepsi Zihin Engelliler Öğretmenliği Olan	20	29
Toplam	53	67

Tablo 5'te görüldüğü üzere; erkek öğretmen adaylarının çoğunluğunun (20 kişi), tek tercihinin zihin engelliler öğretmenliği olduğu gözlenmiştir. Aynı şekilde bayanların çoğunluğunun da (29 kişi), tek tercihinin zihin engelliler öğretmenliği olduğu gözlenmiştir. Bazı öğretmen adaylarının verdiği cevaplar şu şekildedir:

> *"2. Tercihimdi, PDR vardı" (Öğrt.42)."Sadece bu bölümü tercih ettim" (Öğrt.18).*

3.6. Kategori 6: Bölümü Kazanma Anında Verilen Tepki

Öğretmen adaylarına; "Bu bölümü kazandığınızda tepkiniz ne oldu? şeklinde soru sorularak alınan yanıtların içerik analizi yapılmıştır.

Tablo 6.
Öğretmen Adaylarının Bölümü Kazandıkları Tepkinin Ne Olduğu Hakkında Verdikleri Yanıtların İçerik Analizi

		Burukluk	**Şaşırdım**	**Tepkisiz**	**Alan Kaygısı**	**Toplam**
Bay	36	2	8	6	1	53
Bayan	56	2	5	3	1	67

Tablo 6'da görüldüğü üzere; erkek öğretmen adaylarının (36 kişi) ve kız öğretmen adaylarının (56 kişi) çoğunluğunun "mutlu oldum" cevabını verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bazı öğretmen adaylarının verdiği cevaplar şu şekildedir;

"Sevindim" (Öğrt.26)."Çok sevindim. Yapabileceğim bir bölümdü" (Öğrt.65).

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Zihin engelliler öğretmenliği bölümü okuyan öğretmen adaylarından bölümü tercih motivasyonlarıyla ilgili olarak elde edilen verilere bakıldığında, zihin engelliler öğretmenliği öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun bu bölümü, iş imkânlarının iyi olması, çalışma şartları ve koşullarının iyi olması gibi nedenlerle tercih ettikleri görülmektedir. Bu durum oldukça düşündürücüdür. Hacıömeroğlu ve Taşkın (2009) yaptıkları çalışmada öğretmen adayları, ders anlatmayı ve çocukları sevdiklerini, bu mesleğin onları mutlu edeceğine ve saygınlığı olduğuna inandıkları için tercih ettiklerini belirttiklerini bulmuştur. Ayrıca, öğretmen adayları, iş olanağı, çalışma saatleri ve şartlarının uygunluğu gibi sebeplerden dolayı öğretmenlik mesleğini tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Yine benzer bir araştırmada, matematik öğretmen adaylarının bölümü tercih nedenleri, matematiğe yönelik ilgi ve sevgi, öğretmenliği uygun bir meslek olarak görme ve diğer tercihlere yerleşememenin yer aldığı görülmektedir (Tataroğlu, Özgen ve Alkan, 2011). Bu bulgular araştırmamızdaki zihin engelliler bölümü öğretmen adaylarının bölümü tercih motivasyonları ile zıt görüşlerdir.

Bu çalışmada zihin engelliler öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun ekonomik durumları sebebiyle, atanma imkânın yüksek olan bir bölüm olması gibi nedenlerden dolayı zihin engelliler bölümünü tercih ettikleri görülmektedir. Kişiliğine uygun olduğunu ve mesleği sevdiğini söyleyen öğretmen adayı sayısı oldukça azdır. Ancak, araştırmadaki bulgularla Athanasiadis (2010)'in bulgularıyla benzerlikler görülmektedir. Yunanistan'da yapılan araştırmada özel eğitim alanında çalışan öğretmenlerin bu mesleği tercihlerinin nedenlerinde % 27.8 gibi bir oranın finansal konular göz önüne alınmıştır (Athanasiadis, 2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçmelerinin bir diğer nedeni ise mezuniyet sonrası hızla atanma durumu olduğu bulgusu yeni bir bulgu değildir (Papanastasiou ve Papanastasiou 1997). Özder (2014)'in yaptığı çalışmada, coğrafya öğretmenlerinin yaklaşık %34'lük bir kısmının kendi istek ve iradelerinin dışında bir faktöre (şans, tercih hatası, aile isteği gibi) bağlı olarak bu mesleği seçtikleri bulunmuştur. Öğretmenlik mesleğin ilişkin tutumlarla ilgili çalışmalarda "iş garantisi ve çalışma koşulları" ile "ailemin isteği" gibi faktörlerin dışsal faktörler olarak çıktığı görülmektedir (Özder, Konedralı, ve Perkan-Zeki, 2010). Genel olarak bakıldığında ise öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçmeleri ile ilgili olarak "Öğretmen adaylarının mesleği tercih sebeplerinin altında çıkarcı, dışsal, içsel ve özgeci etkenler yatsa da; çıkarcı etkenlerin diğerlerine göre değişime daha dirençli bir yapıda olduğu görülmektedir" (Çermik, Doğan ve Şahin, 2010: s. 210) görüşünün halen ve bilhassa zihin engelliler öğretmenliği bölümü için geçerli olabileceği söylenebilir. Araştırmada öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun mezun olduktan sonra devlet sektöründe çalışmayı düşündükleri, bunun nedeni olarak ise de "rahat olduğu için" ve "iş garantisi olduğu için" gibi görüşler belirttikleri görülmüştür. Bu görüşler öğretmen adaylarının bölümü tercih motivasyonlarındaki etkili nedenlerle de örtüşmektedir. Devlet sektöründe çalışmayı planlayan öğretmen adaylarının çoğu, üniversite giriş sınavında tercihlerinin bu bölüm olduğunu belirmişlerdir. Özbek, Kahyaoğlu ve Özgen (2007) yaptıkları araştırmada, öğretmen adaylarının "öğretmenlik idealimdeki meslektir" görüşüne en düşük oranda katıldıklarını bulmuşlardır. Araştırmamızda da zihin engelliler bölümünü tercih eden öğretmen adaylarının aynı zamanda hukuk, fizyoterapi gibi bölümleri de

tercih ettiklerini belirttikleri görülmektedir. Bu durum Özbek ve diğer (2007) çalışmalarındaki bulgularındaki uyumu da göstermektedir.

Ayrıca öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu alanla ilgili lisansüstü eğitimi düşünmemektedirler. Adayların çoğu alan değişikliği yapmayı düşünmemektedirler ve bu bölümde kendini geliştirmeyi düşünmektedirler. Bu durum oldukça sevindiricidir. Bu alanı isteyerek seçen öğretmenlerin bu şekilde bir düşünce içinde olması kalite özel eğitim öğretmenleri olarak yetişmeleri açısından iyi bir durum olduğu söylenebilir.

5. ÖNERİLER

Araştırma sonucunda hem eğitim uygulamacılarına yönetimsel olarak hem araştırmacılara bilimsel olarak şu öneriler sunulabilir: Eğitim sistemimizde gerekli ve etkin düzenlemeler yapılarak, öğrencilerin yükseköğretimdeki bölümleri tercih ederken severek ve isteyerek tercih etmesi sağlanmalıdır. Eğitim sistemi uygun yönlendirmeyi yapabilmelidir. Adaylara, üniversite tercihi yapmadan önce bu bölüm lise kademelerinde detaylıca tanıtılmalıdır. Mesleğin gerektirdiği özelliklerden bahsedilmelidir. Bu yönlendirmeler bilhassa öğretmenlik gibi önemli bir meslek için daha da önemsenerek yapılmalıdır. Öğrencilerin -zihinsel engelliler öğretmenliği bölümü hakkında bilgi sahibi olmadan- sırf iş imkânları ve atanma durumunun iyi olmasından dolayı tercih etmesi ileride mesleği çok iyi bir şekilde yapamamalarına neden olabilir. Özel eğitim öğretmenlerinin niteliği verecekleri eğitimi de doğrudan etkileyeceği için istekli bireylerin bu alana yönlendirilmesine önem verilmelidir. Bilimsel açıdan ise ilerideki çalışmalarda zihin engelliler öğretmen adaylarının bölümü tercih motivasyonlarına etki eden faktörlerin detaylı incelemesi yapılabilir.

KAYNAKLAR

Akyüz, Y. (1999). *Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 1999'a*). 7. Baskı. İstanbul: Alfa Yayıncılık.

Athanasiadis, I., (2010). Training and motivation of special education teachers in Greece. *Review of European Studies*. 2(1), 96-104.

Atıcı, T., (2013). Biyoloji öğretmen adaylarının bölümü tercih etme nedenleri ve akademik başarıları. *Turkish Journal of Education, 2*(4), 4-12.

Bozdoğan, A., Aydın, D., Yıldırım, K. (2007). Öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, (KEFAD) 8*(2), 83-97.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.,K., Akgün, Ö.,E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri.* Ankara: PegemA Yayıncılık.

Çermik, H., Doğan, B., ve Şahin, A., (2010). Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Sebepleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 28, 201-212.*

Diken, İ.H. (2010). *Özel eğitim (Ed).* Ankara: PegemA Yayıncılık

Feng, Y., (2010). *Teacher career motivation and professional development in special and ınclusive education in China*. Sense Publishers: The Netherlands.

Gömleksiz, M. ve Çetintaş, S. (2011). Öğretmen adaylarının demokratik tutumları. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi,* 17, 1-14.

Hacıömeroğlu, G., ve Şahin-Taşkın, Ç. (2009). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebepleri. *1. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi*, 1–3 Mayıs 2009, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.

Övet, O. (2006). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde etkili olan faktörlerin belirlenmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul:

Özbek, R. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde kişisel, ekonomik ve sosyal faktörlerin etkililik derecesine ilişkin algıları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 17*(1), 145-159.

Özbek, R., Kahyaoğlu M., ve Özgen, N., (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 221-232.

Özder, A. (2014). Geography teachers' job preferences: A study on influence of the high school geography teacher. *SDU International Journal of Educational Studies*, 1(1), 54-62.

Özder, A., Konedralı, G., ve Perkan-Zeki, C., (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 16*(2), 253-275.

Özen, A., Ergenekon, Y., Batu, E. (2009). Zihin engelliler öğretmenliği adaylarının uygulama okulları ve uygulama sınıf öğretmenleri hakkındaki görüşleri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9*(1), 185–200

Özsoy, G., Özsoy, S., Özkara, Y. ve Memiş, D. A. (2010).Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde etkili olan faktörler. *İlköğretim Online, 9*(3), 910-921.

Papanastasiou, C., ve Papanastasiou, E. (1997). Factors that influence students to become teachers. *Educational Research and Evaluation, 3*(4), 305-316.

Şahin, F. ve Şahin, D. (2012). Engelli bireylerle çalışan özel eğitim öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyinin belirlenmesi. *Öğretmen Eğitimi ve Eğitimcileri Dergisi, 1*(2), 275-294.

Şara P., ve Kocabaş, A., (2012).Sınıf öğretmenliği adaylarının sınıf öğretmenliğini tercih nedenleri ve aldıkları eğitimle ilgili görüşleri. *Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counceling. 1*(2), 8-17

Tataroğlu, B., Özgen, K., Alkan, H. (2011, April). Matematik öğretmen adaylarının, öğretmenliği tercih nedenleri ve beklentileri. *2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications* was presented procedings. Antalya,Turkey

Totan, T.,Aysan, F.,Bektaş, M. (2010). Öğretmen adaylarının mizaç, karakter ve kimlik özellikleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11*(2), 19–43.

Üstüner, M., Demirtaş, H. ve Cömert, M. (2009). The attitudes of prospective teachers towards the profession of teaching. *Education and Science, 34*, 151